

րաններէն. և զետեղուելով ազգային ձեռա-
գրատան մը մէջ, ծանօթանային բանասի-
րաց, որով անոնք փոխանակ որդերու կեր-
բլլալու, Հայ պատմութեան և գրականու-
թեան արդիւնաւոր կը լինէին:

Հ. Ս. ՆՐԵՄ.

ԱՂՎԵԱՆ ԼԵՌՆԵՐՈՒ Մ'Է

(ԱՐՁԱԿ ԲԱՆԱՍՏԵԼՈՒԹԻՒՆ)

Ձիւն... Ժիւն... Ժիւն...

Գորբ, աղտոտ ձիւն մը՝ ճամբաներուն վրայ
ու հիւղակներուն բարձրէքը, ու տերեւաթափ
ծառերուն զագաթնն ու մացառներուն մէջ՝ ձիւն
մը ճերմակ ու մաքուր, ու սառած ու պտղազին
ձիւն մը՝ լերկ ապառաժներու կառաքը ու
հեղալ լեռներու ճակտին:

Բնութիւնը զառաւած է: Ամբողջ երկիրը՝
ձմեռուան աւերել խոտուութեան տակ, ու էր
քայքայուող ծիրաւմէն մէջ, զլիւին քաշած է
ճերմակ անհուն վերմակ մը որ չի տաքցնէր զին-
քը... Հարկար անգամ ձիւն ու բաւք տեսած
աւերոր ծերակիւն պէտ, որ կը զոշղալ իր պիտ-
ուի երկար մաղբերուն մէջ ու իր մոռշտակնե-
րու բռնին տակ կծկաւած:

Հոյն անգութ է բարձրաբերձ լեռներուն վը-
րայ՝ որ իրենց ճերմակութեանը մէջ կը ձան-
ձրանան: ու հոյն ահաւոր է ձորերուն մէջ ու
մացառներուն քով: Զամբաներուն վրայ ու
կիրներուն մէջ մանաւանդ հովք՝ ցուրտ ու
կատաղի՝ անցորդները կը խանձէ իր սառածը-
նող ու սառեցնող Համալայնեցող:

Աչքերը, ախ, այն սիրուն ու աղէտ աչքերն
անցորդներուն, որ իրենց սաքերուն տակ կը
պղծեն կուտութիւնը ճերմակ ձիւնին, կ'ար-
ցունքաւոր լեռներուն վրայ ու կիրներուն
խոր՝ զաժան հովին անխնայ մտրակման
տակ... Ու արցունքները խեղճ թանկագին
մարգարտներ, կը քարանձան ակնակապիճե-
րուն մէջ ու այստեղ վրայ՝ զոր ակոտած են
քանի մը տաք շիթեր:

Իսկ անգին, ձորակին երեւելներուն մէջ,
գետակը, ախաւր ու արտամաշուք եղբայր մը
միայն կը հեծկտայ, — իր մահամերձի հնետինն
անշուշտ, — իր սառած որբանին խորուն ու թա-
փուր ու մայրի՝ եղբայրներուն մէջէն՝ որոնք
իրանու կը փարին բարակ ու թափանցիկ կա-
մարելով մը սառալոյցի:

Գիշերը, սեւ ու խոտո, խորհրդաւոր է լեռ-
ներու սպիտակ կատարներուն վրայ ու ձորե-
րու լճու մտնութեան մէջ, գիշերը՝ որ իր սեւ
ու ցուրտ սառախաւը կը արակն անհուն ճեր-
մակին վրայ, որ միշտ կը ցօլցալ լեռներուն

տար ու բլրակներու կողքին՝ ապեղազարդ
երկիրէ մը տակ:

Բնութիւնը մեծ քնարն է... միթիարի լեռ-
ներու շղթային մէջ ու թաքուն ծորերներու
խորը, բազմաթիւ քնար մը՝ որուն վրայ իր ա-
հաւոր ներդաշնակութիւնը կը թրթռացնէ սուր
հովք սարտուն: Ու գիշերը՝ սգաւոր կնիւղ մը
սեւ երկար վերարկուին պէս, կ'ամփոփէ իր ծալ-
քերուն տակ ամբողջ բանաստեղծութիւնը բնու-
թեան, այլն ու սասաւունը հովերուն, զեղն ու
ծիծաղը ծանկներուն ու լեռներուն ու բլրակնե-
րուն միապաղաղ ճերմակութիւնը:

Զանկար ինչ մը, որդեկորոյց մօր մը
կուրքէն բղիւսած աղեկատուր վայնասունին նման
խորուն ճիւղ մը, կը հասնի լեռներուն մէջ՝
հովին ուղացիկ թեւերուն վրայ նստած ու գի-
շերուն սեւ քօղք պատռուելով... ու հրէշային
երկու խոշոր աչքեր, կանաչ ու կարմիր, կը
փալկալին ճամբաներուն վրայ... Վայրկեան մը
վերջ, կառախուժման է որ կը թռչի՝ ճամբան
վրայ ծուխ ու կրակ ցանցելով լորս զին, կա-
ռախուժք որ կը սուրայ կը սահի՝ կ'անցնի
կ'անհետանայ լեռներուն մէջ ու կիրներու խորէն
իր երկու բարակ գիծերուն վրայ որ իր ետեւ
կ'երկարին, կ'երկարին ու կ'երկարին...

ՅՈՂՁ. ՇԱՆԱՐԵ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՄԻՍ

15 ԱՊՐԻԼ

— 3 —

ԱՆԳՂԻՄ. — Անգղիական վարչութեան խո-
տարանն՝ յետ զատկական Հանգստեանը նորա-
նեցաւ ի Լորդ Գորմերէ վաւերական տեղեկու-
թիւններ՝ Մասհիթ յԱնտառման գերեզմանին
խնդրոյն նկատմամբ, զոր իբրեւ թէ անկուտե-
գիպտական զինուորք աւերոր ու պղծոր էին:
Արդ Լորտ Գորմերէ տուած տեղեկութեանց
Համաձայն՝ սուս է այդ լուրն — Այս տեղե-
կութեան հետ Լորտ Գիշերը ալ կը միացնէ
թուղթ մը՝ յորում սուս կը հանէ այն լուրը՝
իբրեւ թէ անկուտեգիպտական զինուորք սպան-
նած ըլլան անկէն տեղիները:

Անգղիա՝ Խոտը-Ձիւնական խնդրոյն մէջ ալ՝
չգոհացող լուրի զիտալիս՝ վասն զի, Գու-
զանի կողմերը նա իրեն կը վերադարձէ: — Ան-
կուտեգիպտական բանակն թողուց զԱնտառման՝
կիմային վատառողջութեան պատճառաւ: Իսկ
Փարսմէ թ Գաւառի երկաթուղին մինչեւ թ
Սուաքի միտի չարունակուի:

ԱՐՄՍՐԻՄ-ՀՈՐԻՎԱՐԻԱ. — Թուն զուգան
խոտ կերպով կը վարուի աւառականապի
Գերմանացուց հետ, հետեաւաբար՝ ժամանակէ

մը է վեր Գերմանոյ և Աւստրիա-Հունգարիոյ փոխադարձ յարաբերութիւնը մեծապէս տկարացած են: Եւ Փաւլիէմա կայսրն ինչպէս եւ ազգայնութեան խնդրոց մէջ կ'ուզէ պահել անկեղծ անդամաւորութիւն մը, սակայն շատ ցաւ կը յայտնէ Փաւլիէ վարման մասին: — Փուշէ խնդրն այն կէտի մասին՝ որ Գաղղիական Գիտությունն ստիպուի արեւակելու զիստն, որ քաշուելու պատրուակ մը կը փնտռէ: ԳԱՂՂԻԱ. — Գաղղիա՝ այս միջոցին զանազան խնդիրներով զբաղեցաւ. նախ՝ Տէլքուստէ ներկայացուց խոստարանին անկողնապաշտպանական զանազանութիւնը Ափրիկէի նկատմամբ, զարձակ՝ Գաղղիոյ և Անգղիոյ հետադարձական յարաբերութիւնները կանոնաւորելու համար միութիւնը և խոստացաւ՝ որ հրատարակէ այդ երկու տէրութեանց մէջ եղած փոխադարձ յարաբերութեանց բովանդակութիւնը: — Երկրորդ խնդրն եղաւ՝ երեսփոխանաց փառաց հատուցման անձում, այսինքն, փոխանակ 90000 րլլայ 15,000 Ֆր. տարեկան, սակայն ընդունելի չեղաւ այդպիսի անաշխատ մը: — Երրորդ խնդրին Տրէյֆուս. վասն զի Տրէյֆուսի կնիք խնդրեց՝ որ Փրիթ Գրեֆֆին և Լըֆֆլէթի խորհրդակցութեան արտօնուէին Տրէյֆուսի խնդրոյն բնութիւնէն. սակայն մերժուեցաւ այս խնդրը, և կնիք դատապարտուեցաւ 100 Ֆր. տուգանաց: Եւ մարտ 27ին, Մազոյի նախագահութեամբ՝ փակ դռներով դարձեալ նոյն խնդրոյն վրայ՝ հակառակուեցաւ:

Անկողնապաշտպանական զանախցութիւնը գաղղիական և անգղիական լրագրաց կարեւոր նիւթ մը եղաւ. — Իսկ Times կ'ապահովցնէին զիտալիան՝ որ իւր Տրիֆուսին չի կորցնցընէր:

Գերմանական լրագրութեան հետեւեցան ինքզինքն անկողնապաշտպանական զանախցութիւնը Ափրիկէի մասին. որովհետեւ Գերմանիա կը սպասէր և կը յուսար՝ որ այդ երկու տէրութեանց գծուած թիւններէն իրեն չ'աճ մը կրնայ առաւ զաւր, մինչդեռ այսպիսի միաբանութիւն մը մեծ արգելք էր գերմանական զաղթական նուիրեան ծառայութեան յԱփրիկէ, ուր արդէն իսկ սահմանուեր էր հաստատուել Քաֆէթինէն ի Փահիրէ անդադարիկեան հետադարձական թիւ մը: — Գերմանացիք էր Զինատեան կ'ուերեն, կ'այրեն զիւղիւր, հետեւաբար՝ ժողովրդեան աւտելի կը զստնան. և տեղացիք սկսան վանալան գերմանացի պաշտօնական անձանց վրայ յարձակիլ:

ԻՏԱՂԻԱ. — Համալսարան մը խնդիրն ըստ բաւականի զբաղեցուց զիտալիա. — Դարձեալ՝ խորհրդարանին նախագահին ազգութեան թղթով մը բացումը խնդրուէն միտքը պղտորեց, մանաւանդ որ այս թուղթը լրագրաց մէջ ալ հրատարակուեր էր խցցի ձեւերով:

Իսկ Խոսար-Յինական խնդրոյն զաւով, Տէ Մարգինոյին յալորդեց ի Բէթին՝ Սալվակի Բանին. և մինչեւ որ սա չհասնի իւր պաշտօնապալլըն խնդիրներն ալ անորոշ վիճակի մէջ պիտի մնան: Սակայն շատ հաւանական կ'երեւի՝ որ քաղաքամարտը լուծուի այս խնդիրն, յորում Գաւնիմարայ կորսնցուց բաւական իւր ազդեցութիւնն:

Կան իւր ազդեցութիւնն:

Մասնապէս ալ լուր կայ՝ թէ Մաքսնէն իշխէ է Տիգրէսի մի քանի հազար զինուորներով՝ որպէս զի այդ գաւառին տիրէ: — Եւ սահմանադիպում մասին ամենեւին ուրիշ տես զեկութիւն զեւ եւս հասած չէ Չիգրեմիթուլայ, բաց ի Մենելիքի թղթոյն առ թողաւորն Ումպերդոյ:

Խոսալիոյ լրագրաց մէջ շատ խոսուեցաւ Սարտենիոյ վրայ, և Սարտենիա՝ որ ժամանակաւ աննշան երկիր մը կը համարուէր, կարծես թէ սակաւ ժամանակի մէջ մեծ կարեւորութիւն ստացաւ. ժողդական բան մ'է այդ: — Խոսալիական իշխանութեան զլիւսուն հոն ճամբորդութիւնը կ'երեւի թէ կզգային յարգը բարձրացուց: Վենետիկ Վիտալիիի առաջարկուեցաւ՝ որ Ալայի զինադաշարման ժողովոյն մէջ Խոսալիոյ ներկայացուցէին ըլլայ, թայց նա հրամարեցաւ:

ՄԱՍՏԻՒԱՆ, ՆԱՆԱԳԻ. — Փիլիպպան կըլզեաց վիճակն ըստ ամենայնի նոյն է. դոնաւան կ'ուերեւ տեղի ունեցան, իսկ Ամերիկացիք շփոթեւ էին, և չէին զիտել ինչ բնէն, վասն զի չեն կրնար իմանալ Փիլիպպան զինուորացիք և պատրաստութիւնը: Կրտսն թէ՛ Մաքսիլի ռազմաւոր մը այս անորոշ վիճակին վրէպ, միտքը դրեւ ի խնդրելու՝ որ 35,000 հազի միանգամայն զրկուի յարկեղեղագոսն՝ ապրտարձութիւնը ընկճելու համար:

Արքանապոսի և Թեքստի սահմանադիտոյն վրայ սեւերն բանակ մը կազմեցին ճերմակեւորուն վրայ յարձակելու համար. սակայն ճերմակեւորն բուռն յարձակմամբ մը ջրուերին զայն: — Իսկ 300 Խոսալացի զործաւորաց վրայ յարձակեցան ի Քուլլատոյ հազարաւոր ամերիկացիք՝ որպէս կ'ուզէին հայաժեշ հանել զիտալացիս բովերեւն դուրս, և այս բռնութեան դէմ թողութեց Խոսալացիս բոյնաշխարհ:

ԱՆԻՒԻԱՆ, ՏԵՐՈՒԹԻՒՆԻ. — Սուլանիոյ մէջ թագուհին ստորագրեց սպանո-ամերիկեան խաղաղութեան պայմարադրոյն: — Կրտսն հոս հարկատեան խաղաղութիւնը. — և նոյն իսկ անհիմն լուր տարածուեցաւ՝ իրեւ թէ խնամակալ թագուհին պիտի հրաժարի և պիտի զաւառի Ալատորիա: Սպանիա 30,000 զինուոր պահեստի պատրաստեց, վասն զի վախ կայ թէ հասարակապետականք կամ կարգիտեանք մեծ շփոթութիւն պիտի հանեն և թիւի թէ ասոնք զաղաքական ընտրութեանց ալ մասնակից պիտի չլլան: — Սպանիա սկսաւ մեծամեծ խնամարարութիւններ ընելու համար: — Կրտսն իշխանին Գեորգ 600,000 Ֆր. խնդրեց իրեն պաշտպան տեղութեաններէն, որպէս զի երկրագործաց վիճակը բարւերէ. սակայն խնդրը մերժուեցաւ: — ԻՌԱՍԻՈյ մէջ Մուրալիք չլրարեական հետադուրս կը յանձնէ օտար տէրութեանց մէջ զարգացող ուսն ներկայացուցչաց՝ որ յանուն Զարին շնորհակալ ըլլան անոնց ամենուն, ուրիշ կամ թղթով կամ հետադրով յայանեցին իրենց զենքիկեցութեան նպատակս կարծիքը: